

Kamil ORŁOWSKI***Pod merytoryczną opieką – mjr. dr. Pawła WASILEWSKIEGO****„MIERZENIE SIŁ NA ZAMIARY” – KONCEPCJA
EUROPEJSKICH GRUP BOJOWYCH**

***Abstract:** Idea europejskich sił zbrojnych będących narzędziem wspólnej polityki zagranicznej Unii Europejskiej sięga lat 50-tych XX wieku i Planu Pleven'a. Deklaracje polityków państw członkowskich UE przybrały w 2004 r. formę gotowych do użycia międzynarodowych sił wojskowych, będących w stanie wykonywać zadania z katalogu misji petersberskich, również daleko poza granicami Unii. Jednakże pomimo gotowości współpracy zgłaszanej przez przedstawicieli rządów na kolejnych szczytach Unii, rzeczywistość prezentuje się inaczej. Problemy i brak porozumienia w kwestiach finansowania i dowodzenia oraz ograniczenia wynikające z braku odpowiedniej ilości środków transportowych uniemożliwiają, skuteczne, zgodne z założeniami European Headline Goal 2010.*

***Słowa kluczowe:** Unia Europejska, Europejskie Grupy Bojowe, bezpieczeństwo europejskie*

WSTĘP

Unia Europejska jako organizacja międzynarodowa dąży do osiągnięcia statusu wspólnoty odgrywającej znaczącą rolę na arenie międzynarodowej, a zarazem posiadającej duży wpływ na kierunki ewolucji sytuacji na świecie. Do realizacji tego celu niezbędne jest zwiększenie zdolności wojskowych całej organizacji. To zadanie zostało przypisane Europejskim Grupom Bojowym. Dzięki nim Unia Europejska ma zyskać możliwość natychmiastowego reagowania na kryzysy zarówno w obszarze terytorium UE, jak i poza nim oraz wzmocnić współpracę z Organizacją Narodów Zjednoczonych.

Nasuwa się jednak pytanie, czy Europejskie Grupy Bojowe będą w stanie stawić czoła takim wyzwaniom? Ich zdolności militarne muszą być na wysokim poziomie, aby były gotowe sprostać wszystkim założeniom i przewidywaniom, które są przed nimi stawiane. Jest to trudna próba nie tylko dla Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony, ale również dla całej Unii Europejskiej.

---

* Student II roku stacjonarnych studiów I stopnia na kierunku Bezpieczeństwo Narodowe

1. TŁO HISTORYCZNE I GENEZA EUROPEJSKICH GRUP BOJOWYCH

Unia Europejska jako organizacja międzynarodowa już od początku działalności postawiła sobie wiele ambitnych celów w różnorodnych kwestiach dotyczących państw członkowskich. Jednym z takich założeń jest zapewnienie ładu i bezpieczeństwa całej Europie. Jednakże, aby to osiągnąć Unia Europejska musiała wykształcić odpowiednie organy zajmujące się aspektami tego jakże ważnego obszaru, jakim jest bezpieczeństwo europejskie.

Pierwsze idee dotyczące powstania sił szybkiego reagowania w ramach Unii Europejskiej można odnaleźć już pod koniec wieku XX. Wydarzenia na Bałkanach z lat 90-tych ukazały słabość Wspólnoty Europejskiej, jaką jest brak zdolności wojskowych. W 1999 roku w Helsinkach przyjęto Europejski Cel Operacyjny (*Helsinki European Headline Goal*). W jego założeniach wyróżniono plan utworzenia Europejskich Sił Szybkiego Reagowania oraz wyposażenia ich w niezbędne do skutecznego działania wojskowe zdolności operacyjne i planistyczne¹. Kolejne wydarzenia na świecie, takie jak zamach z 11 września 2001 roku, przyspieszyły proces tworzenia sił europejskich. W lutym 2003 roku przedstawiciele Francji i Wielkiej Brytanii na dwustronnym spotkaniu w Le Toquet przedstawili po raz pierwszy pomysł stworzenia europejskich grup bojowych². Była to bezpośrednia inicjatywa po operacji „Artemis” w Demokratycznej Republice Konga. Misja „Artemis” była pierwszą akcją militarną Unii Europejskiej poza Starym Kontynentem. Stanowiło to poważne przedsięwzięcie dla rozwoju Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony. Całkowity rozmiar sił stanowił 1800 osób z Francją i jej lotnictwem na czele.

Na początku 2004 roku Niemcy, Francja i Wielka Brytania przedstawiły wspólną koncepcję powstania 7-9 grup bojowych. Przyjęta w grudniu 2003 roku Europejska Strategia Bezpieczeństwa oraz dotychczasowe doświadczenia doprowadziły do zatwierdzenia Nowego Celu Operacyjnego 2010 (*Headline Goal 2010*). Podjęto go na spotkaniu Rady Europejskiej w Brukseli czerwcem 2004 roku. Stanowił on uzupełnienie i uaktualnienie wcześniejszego programu *Helsinki European Headline Goal*³. Była to ostateczna decyzja o utworzeniu unijnych sił szybkiego reagowania. Stosunki na stopniu globalnym oraz pozycja Europy na arenie światowego bezpieczeństwa jest dość istotna. W związku z tym stwierdzono, że Unia Europejska musi posiadać środki w postaci sił wojskowych zdolnych do oddziaływania zewnętrznego. W głównym założeniu wymieniono działania w przypadku konfliktów przede wszystkim na kontynencie afrykańskim⁴. Podkreślono również istotę logistyki. Położono nacisk na uzyskanie środków transportu strategicznego, a w tym nawet lotniskowca. Oznacza to, że Unia Europejska dąży do samodzielności w działaniach interwencyjnych na duże odległości z wykorzystaniem poważnego potencjału bojowego.

---

¹ J. J. Andersson, *Armed and Ready? The EU Battlegroup Concept and the Nordic Battlegroup*, Swedish institute for European Policy Studies, 2006, s. 13.

² A. Konarzewska, *Raport: Europejskie Grupy bojowe UE. Zaczątek Euroarmii?*, 2007.

³ <http://www.pism.pl/index/?id=632cee946db83e7a52ce5e8d6f0fed35>, Europejski Cel Operacyjny 2010, 08.05.2011 r.

⁴ Ibidem.

W październiku 2004 roku wykonano poważny krok. W Brukseli ministrowie obrony krajów członkowskich UE zatwierdzili utworzenie Europejskich Grup Bojowych (European Union Battlegroups) w liczbie 13 międzynarodowych zespołów. W zamiarze projektodawców starano się stworzyć jednostki sił szybko wchodzących do akcji, służące do przywracania porządku⁵.

Do genezy i bezpośrednich przesłanek powstania Europejskich Grup Bojowych możemy zaliczyć dodatkowo kilka przyczyn. Jedną z nich jest konieczność zwiększenia możliwości reagowania kryzysowego Unii Europejskiej w stosunku do nowych zagrożeń i wyzwań bezpieczeństwa multilateralnego. Kolejnym wątkiem jest oddziaływanie Organizacji Narodów Zjednoczonych w związku z możliwościami przeprowadzania operacji zgodnymi z rozdziałem VI i VII Karty Narodów Zjednoczonych⁶. Ostatnim powodem jest rozwój zdolności wojskowych Unii Europejskiej. Z biegiem czasu powstanie sił europejskich było do przewidzenia. Państwa członkowskie w wyniku obserwacji i analiz sytuacji europejskiej wyciągnęły wspólny wniosek o braku odpowiedniego przygotowania i zaplecza militarnego UE. Koniecznością było wypracowanie odpowiednich związków taktyczno-bojowych działających w ramach tej europejskiej organizacji, zdolnych do odpowiedniego reagowania w sytuacjach kryzysowych⁷.

2. KONCEPCJA EUROPEJSKICH GRUP BOJOWYCH

W programie Headline Goal 2010 jednym z założeń jest powstanie wyspecjalizowanych sił wojskowych zdolnych do reagowania na kryzysy różnych regionów świata i pozostanie w ciągłej gotowości bojowej. Poprzez realizację Celu Operacyjnego 2010 Unia Europejska powinna uzyskać skuteczne instrumenty działania w razie konieczności zdecydowanej demonstracji siły lub jej użycia jako elementu zaprowadzania pokoju⁸. Będzie to stanowić podstawę europejskich sił szybkiego reagowania. Przygotowania takich jednostek odbywają się w myśli o działaniu w punktach zapalnych, takich jak państwa upadłe lub w stanie upadku, głównie w Afryce i na Bliskim Wschodzie. Przewiduje się również możliwość operacji w warunkach ekstremalnych, takich jak: pustynia, dżungla oraz tereny wysokogórskie. Podejmowane operacje mogą być prowadzone samodzielnie lub być częścią innej operacji wojskowej organizacji międzynarodowych⁹. Zakres terytorialny dla interwencji grup bojowych został określony do 6000 kilometrów od Brukseli¹⁰. Spektrum interwencji definiuje Traktat UE i Europejska Strategia Bezpieczeństwa. Planuje się

⁵ <http://szeremietiew.nowykran.pl/post/7037,wykastrowany-lew-rusza-w-boj>, 09.05.2011 r.

⁶ A. Konarzewska, *Raport: Europejskie Grupy bojowe UE. Zaczątek Euroarmii?*, „Bezpieczeństwo Narodowe”, nr 3-4, 2007.

⁷ M. Kerttunen, T. Koivula, T. Jeppsson, *EU Battlegroups. Theory and Development in the Light of Finnish-Swedish Co-operation*, Series 2, Research Reports nr 30, Department of Strategic and Defence Studies, National Defence College, Helsinki 2005, s. 21-22.

⁸ <http://www.pism.pl/index/?id=632cee946db83e7a52ce5e8d6f0fed35>, Europejski Cel Operacyjny 2010, 13.05.2011 r.

⁹ W głównym założeniu wyróżnia się operacji pod zwierzchnictwem ONZ w oparciu o rozdział VII Karty Narodów Zjednoczonych.

¹⁰ A. Konarzewska, *Raport: Europejskie Grupy bojowe UE. Zaczątek Euroarmii?*, „Bezpieczeństwo Narodowe”, nr 3-4, 2007.

działania: udzielania pomocy humanitarnej, misje ratunkowe, misje stabilizacyjne, operacje pokojowe i zarządzania kryzysami oraz repatriację europejskich obywateli¹¹.

W zamyśle Europejskie Grupy Bojowe to związki taktyczne o wysokim stopniu mobilności zdolne do przeprowadzenia samodzielnych operacji o ograniczonym zasięgu. Strukturą bazujące na batalionie piechoty z Kwaterą Główną Dowództwa Operacyjnego Europejskich Grup Bojowych oraz niezbędnymi siłami wsparcia bojowego, operacyjnego i medycznego. Trzon każdej Europejskiej Grupy Bojowej stanowi około 1500 żołnierzy. W ich skład mają wchodzić jednostki piechoty zmechanizowanej razem ze wsparciem bojowym i logistyką. Jeżeli zajdzie taka potrzeba mogą również zostać użyte oddziały powietrzne i morskie oraz inne wyspecjalizowane jednostki¹². W przypadku pojawienia się sytuacji wymagających ich użycia, mają być one zdolne do podjęcia działań w ciągu 15 dni¹³. Natomiast czas prowadzenia misji ma wynosić co najmniej 30 dni. Przewidziano jednak możliwość prolongaty misji do 120 dni poprzez otrzymanie odpowiedniego wsparcia w systemie rotacji¹⁴. Decyzję o użyciu Europejskich Grup Bojowych podejmuje jednomyślnie Rada Unii Europejskiej.

Europejskie Grupy Bojowe tworzone są na zasadzie wielonarodowości. Może je tworzyć jeden kraj lub międzynarodowa koalicja krajów członkowskich. Jeden kraj wyznaczany jest jako odpowiedzialny dla UE. Niezbędnymi kryteriami do stworzenia grupy jest interoperacyjność i efektywność militarna¹⁵. W tworzenie grup bojowych zaangażowane są 24 kraje UE: Austria, Belgia, Bułgaria, Cypr, Czechy, Estonia, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Niemcy, Polska, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Szwecja, Węgry, Wielka Brytania, Włochy oraz spoza Wspólnoty – Norwegia i Turcja.

Proces powstawania Europejskich Grup Bojowych został podzielony na trzy fazy. Pierwsza z nich miała za zadanie opracowanie wymogów i celów stawianych przed grupami. Druga faza obejmowała przyjmowanie zgłoszeń narodowych kontyngentów. Przywiązywano uwagę głównie do jakości, nie skupiano się na ilości. Stawiano na współpracę, mobilność oraz wysokie zdolności. Ostatni etap dotyczył oceny zgłoszonych oddziałów wojskowych, a co za tym idzie – określenie braków i niedoborów, które należy wyeliminować. Trzecia faza obejmowała również przedstawienie możliwości realizacji przyjętych założeń. Przygotowano możliwe scenariusze działania. Obejmowały one na przykład: rozdzielanie walczących stron przy użyciu siły, operacje ewakuacyjne w niebezpiecznym środowisku, wsparcie dla operacji humanitarnych¹⁶.

¹¹ http://www.warschau.diplo.de/Vertretung/warschau/pl/03/Milit_C3_A4r/Battle_Group_PL.html, 13.05.2011 r.

¹² A. Konarzewska, *Raport: Europejskie Grupy bojowe UE. Zaczątek Euroarmii?*, „Bezpieczeństwo Narodowe”, nr 3-4, 2007.

¹³ W 5 dni od zatwierdzenia propozycji misji Grupa powinna być zdolna do rozmieszczenia, w ciągu zaś dalszych 10 od podjęcia przez Radę Europejską jednomyślnej decyzji o użyciu Grupy Bojowej musi być ona rozlokowana w rejon działań.

¹⁴ http://www.webook.pl/w-172,KONCEPCJA_GRUP_BOJOWYCH.html, 13.05.2011 r.

¹⁵ http://www.warschau.diplo.de/Vertretung/warschau/pl/03/Milit_C3_A4r/Battle_Group_PL.html, 13.05.2011 r.

¹⁶ A. Konarzewska, *Raport: Europejskie Grupy bojowe UE. Zaczątek Euroarmii?*, „Bezpieczeństwo Narodowe”, nr 3-4, 2007.

Wszystkie działania Europejskich Grup Bojowych są jednak uzależnione od stopnia zaangażowania państw członkowskich, bez których te europejskie siły nie mogłyby istnieć. Właśnie dzięki wykazaniu zainteresowania poszczególnych krajów Wspólnoty Europejskiej, taka idea może osiągnąć zamierzony efekt. W przeciwnym wypadku skończy się to jedynie na nieudanych próbach wykonania kroku UE w kierunku poprawy bezpieczeństwa europejskiego.

3. ZAŁOŻENIA I CELE EUROPEJSKICH GRUP BOJOWYCH

Europejskie Grupy Bojowe zakładają dwa oczywiste kierunki działań, które będą wyróżnikiem tej formacji. Pierwszy z nich dotyczy przeprowadzania szerokiej gamy misji wymagających szybkiej reakcji. W założeniach podkreśla się zadania zawarte w misjach Petersberskich oraz Europejskiej Strategii Bezpieczeństwa. Kolejnym trendem jest wymóg szybkiego podejmowania decyzji w celu zapewnienia natychmiastowego reagowania. Ambicje Europejskich Grup Bojowych dążą do osiągnięcia jeszcze bardziej błyskawicznych działań niż w przypadku operacji „Artemis”.

Grupy zostały zaprojektowane specjalnie, ale nie wyłącznie na potrzeby ONZ do podjęcia szybkiej interwencji w każdym możliwych warunkach. Założono, że może to obejmować działania związane z zapobieganiem konfliktów oraz pomocą humanitarną. Jako rejon działania uwzględnia się w szczególności państwa upadające i upadłe. Dużą uwagę przywiązuje się do jakości potencjału Europejskich Grup Bojowych, takiego jak: szybkie rozmieszczenie, utrzymanie oraz wydajna praca w różnych warunkach. Charakterystycznymi cechami tych sił jest niewielka liczebność, wysoka mobilność, krótki czas reakcji oraz samowystarczalność. Dla jak najlepszej efektywności nacisk położono na wysoką skuteczność militarną, wiarygodność, spójność oraz samodzielność działań europejskich sił¹⁷.

4. PRZYSZŁOŚĆ EUROPEJSKICH GRUP BOJOWYCH

Pewne jest, że utworzenie Europejskich Grup Bojowych wzmocni Unię Europejską na arenie międzynarodowej w dziedzinie zapewniania bezpieczeństwa. Pośrednio jednak będzie to miało również wpływ na rozwój integracji państw członkowskich oraz ich statusu ekonomicznego. Tworzenie grup bojowych jest tylko jednym z kroków kreowania sił poważniejszych zdolnych do działania na większą skalę¹⁸.

W rozważaniach dotyczących przyszłości Europejskich Grup Bojowych często pojawia się pytanie o sens istnienia takich sił. Czy Europa rzeczywiście potrzebuje tego rodzaju formacji? Czy w ogóle jest w stanie poradzić sobie z założonymi scenariuszami ich wykorzystania?

Doświadczenie z udanej misji „Artemis” pokazało, że Unia Europejska potrafi samodzielnie działać. Ta operacja udowodniła, że wcale nie trzeba ogromnych sił, aby

¹⁷ <http://www.globalsecurity.org/military/world/europe/eu-battlegroups-intro.htm>, 21.05.2011 r.

¹⁸ S. Dębski (red. nac.), *Biuletyn: Grupy Bojowe Unii Europejskiej – koncepcja, proces formowania, perspektywy*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Warszawa 2006.

działać skutecznie. W obecnych czasach liczy się jakość i porządne wyszkolenie jednostek, które jest ówczesnym kluczem do sukcesów.

Problemy Europejskich Grup Bojowych pojawią się już przy kwestiach logistycznych. Źródłem trudności w transporcie jest brak wystarczających środków do przetrzucenia wojsk na duże odległości. Państwa członkowskie muszą polegać w dużej mierze na obcych środkach¹⁹. Wiąże się to z ogromnymi kosztami, co może osłabić lub zniechęcić państwa członkowskie do udziału w danej misji. Kolejną przeszkodą może się okazać małe zaangażowanie krajów Unii Europejskiej. W końcu to one tworzą grupy bojowe. Bez ich woli działania lub poprzez ukierunkowanie się jedynie na własne interesy żadna operacja nie przyniesie oczekiwanego skutku. Następną kwestią jest współpraca z innymi organizacjami, takimi jak: NATO, ONZ, OBWE. Unia Europejska nie może stanowić dla nich konkurencji, a tym bardziej kolidować w działaniach. Razem powinny tworzyć spójną architekturę bezpieczeństwa. Ostatnim elementem, który musi zostać dopracowany pod grupy bojowe, jest kwestia wyposażenia wojskowego. Sprzęt wykorzystywany przez Europejskie Grupy Bojowe musi dążyć do standaryzacji w celu konwergencji posiadanych zdolności wojskowych²⁰.

Droga do osiągnięcia satysfakcjonującego poziomu przez Europejskie Grupy Bojowe jest jeszcze długa. W odniesieniu do państw europejskich siły takiego typu mogą odgrywać znaczącą rolę w rozwoju całej Wspólnoty, nie tylko w kwestiach militarnych. Patrząc na zastosowania tych grup bojowych w skali globalnej, pod warunkiem efektywnego rozwoju, mogą one również przynieść godny efekt już w niedalekiej przyszłości.

PODSUMOWANIE

Europejskie Grupy Bojowe w założeniach mają spełniać wiele istotnych celów znaczących dla bezpieczeństwa europejskiego. Jednakże Europa bez nich również jest zdolna do wykonania podobnych operacji przy użyciu sił NATO. Pakt Północnoatlantyczny już przy utworzeniu określił się jako organizacja polityczno-wojskowa o rozbudowanych strukturach militarnych mających na uwadze bezpieczeństwo państw członkowskich.

Czy istnieje, więc potrzeba tworzenia dodatkowych systemów odpowiedzialnych za kwestie bezpieczeństwa? Europejskie Grupy Bojowe mogą być postrzegane jako konkurencja dla sił NATO. Lepszym rozwiązaniem mogłaby być ściślejsza współpraca pomiędzy UE a NATO w aspekcie tworzenia układów militarnych. Patrząc na to z drugiej strony, Unia Europejska stara się być organizacją samodzielną, zdolną do działania bez pomocy z zewnątrz.

Jest to jednak dopiero początek tworzenia poważnych europejskich międzynarodowych sił zbrojnych. Trudno jest wyciągać wnioski na tym etapie, przy tak małym doświadczeniu. Przyszłość pokaże, czy tego typu związki bojowe są naprawdę niezbędne dla funkcjonowania Europy, czy może jednak zajdzie potrzeba inwestycji

¹⁹ A. Demkowicz, *Integracja Europy Zachodniej w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony, od EWO do WEPBiO*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2007, s. 359.

²⁰ A. Konarzewska, *Raport: Europejskie Grupy bojowe UE. Zaczątek Euroarmii?*, „Bezpieczeństwo Narodowe”, nr 3-4, 2007.

w ich rozwój dla utrzymania bezpieczeństwa już nie tylko europejskiego, ale i na skalę globalną.

BIBLIOGRAFIA:

1. Andersson J. J., *Armed and Ready? The EU Battlegroup Concept and the Nordic Battlegroup*, Swedish institute for European Policy Studies, 2006.
2. Demkowicz A., *Integracja Europy Zachodniej w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony, od EWO do WEPBiO*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2007.
3. Dębski S. (red. nac.), *Biuletyn: Grupy Bojowe Unii Europejskiej – koncepcja, proces formowania, perspektywy*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Warszawa 2006.
4. Kerttunen M., Koivula T., Jeppsson T., *EU Battlegroups. Theory and Development in the Light of Finnish-Swedish Co-operation*, Department of Strategic and Defence Studies, National Defence College, Helsinki 2005.
5. Konarzewska A., *Raport: Europejskie Grupy bojowe UE. Zaczątek Euroarmii?*, „Bezpieczeństwo Narodowe”, nr 3-4, 2007.
6. Lindstrom G., *Enter the EU Battlegroups*, Institute for Security Studies, 2007.

Strony internetowe:

www.consilium.europa.eu

www.euractiv.com

www.europa.eu

www.globalsecurity.org

www.iss.europa.eu

www.pism.pl

www.szeremietiew.nowyekran.pl

www.warschau.diplo.de

www.wp.mil.pl